

Pohledávky z trestných činů – recenze

Wolters Kluwer ČR, 2022

Autor publikace: JUDr. Jan Zůbek, Ph.D.

Autor recenze: JUDr. Petr Vojtek

Autor podnětné publikace JUDr. Jan Zůbek, Ph.D., je bývalým policistou, nyní advokátem a zároveň insolvenčním správcem. V současné době se věnuje zastupování poškozených při uplatňování jejich nároků založených zejména trestnou činností. I když hned v kapitole Úvod zdůrazňuje, že není právním teoretikem a že se pokouší předložit ryze praktickou příručku, nelze přehlédnout, že ani teoretická východiska mu nejsou cizí a umí je vyložit. To je vidět zejména v nastínění rozdílu mezi spravedlností trestající a nahrazující (*iustitia vindicativa a restitutiva*) či popisu konceptu legitimního nátlaku na obviněného v rámci narovnání nebo podmíněného zastavení trestního stíhání. Srozumitelný a čtivý výklad je podložen četnými odkazy na judikaturu českých i evropských soudů. Význam publikace nepochybně spočívá právě v uceleném pohledu na problematiku uplatňování nároků na náhradu škody a nemajetkové újmy, který autor podává s dostatečně podrobným vysvětlením, zároveň však přehledně a přímočaře včetně velmi praktických vzorů podání.

Kniha je rozdělena do pěti částí. První část pojednává o adhezním řízení, vysvětluje jeho povahu a specifika oproti občanskému soudnímu řízení a je doplněna osmnácti vzory návrhů, které poškozený může v trestním řízení podávat, včetně opravných prostředků. Spíše stručnější popis uplatnitelných nároků vlastně odkazuje na podrobnější rozbor hmotného práva v části druhé, a i když jde o určité zdvojení, lze předpokládat, že čtenář toto propojení zvládne, případně i uvítá. To je cenou za výhodné členění textu do částí podle jednotlivých typů řízení, resp. způsobů uplatňování nároků.

Nejobsáhlejší druhá část o občanskoprávním řízení tedy kromě procesních záležitostí obsahuje i hmotněprávní charakteristiku jednotlivých nároků na náhradu majetkové škody a nemajetkových újem odvozených především od zásahů do zdraví poškozeného. Možná trochu paradoxně je doplněna pouhými šesti vzory, ovšem tato problematika je natolik různorodá, že základní přehled jistě postačí. Praktický je pak v procesní části zejména výklad poplatkové povinnosti, místní příslušnosti soudu, náležitostí žaloby a možností využití a přípustnosti řádných i mimořádných opravných prostředků. Stranou nezůstala ani některá úskalí typu promlčení, překážek zahájeného řízení (*litispence*) a věci pravomocně rozhodnuté (*res iudicata*).

Ve třetí části je pozornost zaměřena na insolvenční řízení, neboť u řady škůdců může být uplatňování a zejména vymáhání nároků komplikováno jejich nesolventností. Proto lze uvítat návody, jak v takových případech postupovat.

Významná je i čtvrtá část věnovaná tzv. konsenzuálnímu odškodňování, tedy mimosoudnímu řešení sporů a zejména té fázi trestního řízení, která nekončí rozhodnutím soudu o vině a trestu, nýbrž dohodou o vině a trestu, podmíněným zastavením trestního stíhání, narovnáním, odstoupením od trestního stíhání a zastavením trestního stíhání. To má značný význam pro poškozeného, který i v rámci tzv. odklonu trestního řízení může dosáhnout náhrady, protože podmínkou je zpravidla uzavření dohody o náhradě újem způsobených trestným činem. Jde o poměrně dynamickou agendu, která není dosud v literatuře dostatečně zmapována, a cennou tak pro praxi může být hned třináctka připojených vzorů.

Lze-li snad něco vytknout, je to určitá míra zjednodušení některých otázek (např. samostatné odpovědnosti pomocné osoby nebo vztahu jednotlivých nároků při ublížení na zdraví), nicméně to, že kniha je zbytečně nekomplikuje a nenutí čtenáře prokousávat se řadou nuancí zejména v problematice, která je aktuálně ve vývoji a je o ní veden vydatný právní diskurz, je jistou výhodou díla a zachovává mu charakter praktické rukověti.

Celkově lze tedy říci, že recenzovaná publikace ve svém souhrnu představuje opravdu fundamentální podklad pro každého, kdo se hodlá či bude nucen pustit do uplatňování nároků z újem vyvolaných trestnou činností. Kombinace popisu a charakteristik jednotlivých typů nároků s vysvětlením základních pravidel i specifík různých procesních postupů a prostředků, to vše doplněno vzory nejčastějších podání, nepochybně dává uživateli do rukou výbornou pomůcku. Přínosem je zejména komplexnost a srozumitelnost podložená nespornou erudicí a praxí autora.

*2. května 2022
JUDr. Petr Vojtek
Nejvyšší soud*